

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра слов'янської філології та перекладу

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В.о. завідувача кафедри

В.Я.Звinyaцьковський

«27» серпня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

НДПП 2.6. Сучасна російська мова

(шифр і назва навчальної дисципліни)

спеціальності 035 Філологія

(код і назва спеціальності)

спеціалізація 035.03 Слов'янські мови та літератури (переклад включно)

(назва спеціалізації)

спеціалізація 035.03«Філологія (Переклад (українська, російська, польська))»

спеціальності 014.Середня освіта

спеціалізація 014.02 Середня освіта. Мова і література (російська)

факультет грецької філології та перекладу

(назва факультету)

2020-2021рік

Робоча програма

Сучасна російська мова

(назва навчальної дисципліни)

для студентів ОПП (назва/назви) «Філологія (Мова та література (російська))»

«Філологія (Переклад (українська, російська, польська))»

Середня освіта. Мова і література (російська)

факультет грецької філології та перекладу

(назва факультету)

Розробники:

Гусєва О.І., к.ф.наук, доцент кафедри слов'янської філології та перекладу

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри слов'янської філології та перекладу

Протокол № 1 від «27» серпня 2020 року

: Гусєва О.І., 2020 рік

МДУ, 2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 03 Гуманітарні науки (шифр і назва)	Нормативна (за вибором)	
Модулів – 5 Змістових модулів – 2	Напрямок підготовки 035 Філологія (шифр і назва)		
Індивідуальне науково-дослідне завдання Термінологічний словник (назва) Загальна кількість годин – 150	Спеціальність: <u>014.02</u> <u>Середня освіта. Мова і література (російська)</u> <u>035.03 Філологія.</u> <u>Слов'янські мови та літератури (переклад включно)</u>	Рік підготовки: 4-й 4-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 89	Освітньо-кваліфікаційний рівень: Бакалавр	Семестр 1-й -й Лекції 28 год.	
		Практичні, семінарські 32 год.	
		Лабораторні год. год.	
		Самостійна робота 89 год. год.	
		Індивідуальні завдання: 1 год.	
		Вид контролю: екзамен	

Примітка:

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання - 40 %

для заочної форми навчання -

2. Мета та завдання курсу

Мета:

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Сучасна російська мова. Синтаксис складного речення» є ознайомлення учнів з теоретичними основами синтаксису складного речення і вироблення навичок синтаксичного аналізу складного речення.

Завдання курсу:

1. Розширення і систематизація знань з сучасної російської мови, розвиток навичок цілісного осмислення висловлювання, аналізу та оцінки його з позицій сучасної синтаксичної теорії.

2. Удосконалення навичок і умінь в різних видах мовленнєвої діяльності;

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: основні положення теорії синтаксису складного речення, основні характеристики СП: типи і види СП; структуру СПП та БСП; основні етапи розвитку синтаксису складного речення, роботи провідних науковців.

вміти: аналізувати одиниці синтаксису складного речення, характеризувати структуру складного речення, розрізняти семантичні відносини часток СП, користуватися науковою літературою та словниками різного типу.

2. Міждисциплінарні зв'язки: Вивченню даного курсу сприяє зв'язок з такими дисциплінами, як «Сучасна російська мова», «Сучасна українська мова», «Загальна теорія перекладу».

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Синтаксис складного речення

Тема 1. Основні поняття синтаксису складного речення

Поняття про складне речення. Засоби зв'язку і вираз відносин між частинами складного речення.

Три аспекти організації складних речень. Складне речення як формально організоване синтаксичне об'єднання предикативних одиниць. Питання про граматичну природу складного речення в роботах А.М Пешковського., Н.С Поспелова., А.А Шахматова.

- Смысловая організація складних речень.
- Комунікативна організація складних речень.

Складне і просте речення. Полі-і монопропозитивність складного і простого речення. Види синтаксичного зв'язку між частинами складного речення (підпорядкування, перехідні випадки). Види подчинительного зв'язку (Белошапкова В.А.).

Тема 2. Класифікації складного речення.

Поняття про складносурядні речення. Складносурядні речення відкритої структури. Складносурядні речення закритої структури (В.А. Белошапкова).

Поняття про складнопідрядні речення. Традиційна класифікація СПП. Структура складнопідрядного речення. Види підрядних речень (за традиційною класифікацією). Смыслові відношення між частинами СПП (види складнопідрядних речень за значенням).

Структурно-семантична класифікація складнопідрядних речень (В.А. Белашапкова). СПП розчленованої - нерозчленованої структури. Складнопідрядні речення нерозчленованої конструкції. Семантичні типи розчленованих конструкцій СПП з детермінативної зв'язком. Складнопідрядні речення розчленованої конструкції з кореляційної зв'язком.

Структурно-семантична класифікація складнопідрядних речень (класифікація В. В. Бабайцевої). Класифікація СПП на морфологічній основі. Класифікація СПП на логіко-граматичній основі. Поняття про контаміновані типи складного речення. Займенниково-союзно-співвідносні речення.

Тема 3. Поняття про безсполучникове складне речення. Види безсполучникових складних речень (за традиційною класифікацією).

Структурно-семантична класифікація безсполучникових складних речень. Класифікації БСП (В.А. Белашапкова, Н.С. Валгіна), класифікація складного безсполучникового речення Н.Ю. Шведової. Перехідні типи складного речення

Багатокомпонентні сполучникові складні речення.

Багатокомпонентні складносурядні речення.

Багатокомпонентні складнопідрядні речення. Види зв'язку додаткові частини з головною.

Багатокомпонентні безсполучникові складні речення.

Багатокомпонентні складні синтаксичні конструкції. Поняття домінантного зв'язку.

Структурно-сміслові блоки. Контаміновані типи складних синтаксичних конструкцій.

Тема 4. Історія вивчення складнопідрядного речення.

Морфологічна класифікація складного речення.

Формально-граматична класифікація складнопідрядних речень (А.М.Пешковский).

Логічна класифікація складнопідрядних речень (Ф.І. Буслаєв).

Сучасні логічні класифікації СПП. Ономазіологічний похід до складного речення. Синонімія синтаксичних конструкцій. Омонімія і багатозначність в синтаксисі.

Змістовий модуль 2. Синтаксис тексту

Тема 5. Текст і його одиниці.

Типи надфразової єдності: складне синтаксичне ціле, діалогічні єдності.

Складне синтаксичне ціле. Засоби зв'язку речень у складному синтаксичному цілому. Типи складних синтаксичних цілих. Діалогічна єдність. Структура діалогічної єдності. Типи діалогічних єдностей.

Абзац. Абзац і складне синтаксичне ціле. Функції абзацу.

Поняття чужої мови. Способи передачі чужої мови. Пряма мова. Непряма мова.

Форми передачі чужої мови в простому реченні. Невласне-пряма мова. Цитація. Види цитування.

Тема 6. Стилїстичні та прикладні питання синтаксису

Період. Граматичні особливості періодів. Типи періодів. Сміслова організація періодичної мови.

Принципи російської пунктуації. Види і функції розділових знаків. Пунктограми.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин денна форма						Заочна форма				
	усього	у тому числі					усього	у тому числі			
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Синтаксис складного речення												
Тема 1. Основні поняття синтаксису складного речення		4	2			18						
Тема 2. Класифікації складного речення.		8	10			18						
Тема 3. Поняття про безсполучникове складне речення. Види безсполучникових складних речень (за традиційною класифікацією).		4	4			18						
Тема 4. Історія вивчення складнопідрядного речення. Багатокомпонентні складні синтаксичні конструкції.		8	6									
Разом за змістовим модулем 1	46	24	22		1	54						
Змістовий модуль 2. Синтаксис текста												
Тема 1. Текст і його одиниці.		2	4			17						
Тема 2. Стилiстичні та прикладні питання синтаксису		2	6			28						
Разом за змістовим модулем 2	14	4	10									
Усього годин	60	28	32			35						
Модуль 2												
ІНДЗ	90		-	-	1	89			-	-	-	
Усього годин	150											

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Три аспекти організації складних речень.	4
2	Сполучникове складне речення. Складносурядне речення.	4
3	Складнопірядне речення. Класифікації складнопірядного речення	6
4	Безсполучникове складне речення. Види безсполучникових складних речень.	4
5	Історія вивчення складного речення.	4
6	Багатокомпонентні складні синтаксичні конструкції.	4
7	Текст і його одиниці.	2
8	Перехідні типи складного речення	4
Разом		32

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теорія та історія вивчення складного речення.	54
2	Стилістичні та прикладні питання синтаксису	35
	Разом	89

9. Індивідуальні завдання

1. Укладання термінологічного словника.
2. Робота з першоджерелами.
3. Реферування статей з теорії та прикладних питань синтаксису складного речення.

10. Методи навчання

Пояснювально-ілюстративний (презентації, відеоматеріали), евристичний (пошук матеріалів в Інтернет, реферування літератури, конспектування), дослідницький (виконання ІНДЗ).

11. Методи контролю

контрольні і тестові роботи, оцінки за підготовку до практичного заняття, оцінки за роботу з першоджерелами, оцінки за реферати і виконані індивідуальні завдання.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Приклад для заліку

Поточне тестування та самостійна робота						Сума
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль № 2		
T1	T2	T3	T4	T5	T6	100
20	20	20	20	10	10	

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	не зараховано з можливістю повторного складання
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	

13. Методичне забезпечення

Інтерактивний комплекс науково-методичного забезпечення дисципліни.

14. Рекомендована література

Базова

- Белошапкова В. А. Современный русский язык. Синтаксис. Учеб. пособие для филол. специальностей ун-тов. – М.: Высшая школа, 1990.
- Валгина Н. С. Синтаксис современного русского языка. Учебник для вузов. – М.: Высшая школа, 2001.
- Русская грамматика / Под ред. Шведовой Н.Ю. и Лопатина В.В. – М.: Русский язык, 1990.

Допоміжна

- Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов. - М.: Советская энциклопедия, 1966.
- Современный русский язык / Под ред. В. А. Белошапковой. – М.: Высшая школа, 1990.

Інформаційні ресурси

1. Режим доступу: <http://www.classes.ru/grammar/174.Akhmanova/>
2. Режим доступу: <http://www.gramota.ru/book/village/dict.html>.
3. Режим доступу: <http://www.elective.ru/arts/lan06-t0491.phtml>